

**Подписной индекс
в общероссийском каталоге
«Роспечать»: 64996**

Проблемы современного педагогического образования
Серия: Педагогика и психология.
Выпуск пятьдесят четвертый. Часть 1.

Ответственность за достоверность приводимых в публикациях фактов, дат, наименований, фамилий, имен, цифровых данных несут авторы статей.

Научные статьи печатаются за авторскими вариантами.

Адрес учредителя:
295007, г. Симферополь, проспект Академика Вернадского, 4
(3652) 54-50-36

Адрес редакции и издателя:
298635, Республика Крым, г. Ялта, ул. Севастопольская, 2а
(3654) 323013

Отпечатано в типографии:
Гуманитарно-педагогическая академия (г. Ялта)
298635, Республика Крым, г. Ялта, ул. Севастопольская, 2а
(3654) 323013

Свидетельство о регистрации средства массовой информации ПИ № ФС 77-61807 от 18 мая 2015 г., выдано Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций (Роскомнадзор)

Подписано к печати 08.02.2017. Сдано в набор 13.02.2017.
Формат 60х90х16. Бумага: офсетная. Печать: трафаретная. Условн. печатн. страниц
20. Тираж 500 экз. Цена свободная.

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
ГУМАНИТАРНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ АКАДЕМИЯ (ФИЛИАЛ)
«КРЫМСКОГО ФЕДЕРАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА
им. В. И. ВЕРНАДСКОГО» (г. ЯЛТА)**

**ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Серия: Педагогика и психология
54 (1)**

Сборник научных трудов

Ялта
2017

Проблемы современного педагогического образования.

Сер.: Педагогика и психология

9. Овчинникова М.В. Экстремальные геометрические задачи в личностно ориентированной подготовке будущих учителей математики (метод подбора) / М.В. Овчинникова // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сб. статей: Вып. 48. – Ялта: РИО ГПА, 2015. – Ч. 1. – С. 186-194.

10. Овчинникова М.В. Методические особенности использования неравенства Коши для решения экстремальных геометрических задач в личностно-ориентированной подготовке будущих учителей математики / М.В. Овчинникова // Проблемы современного педагогического образования. Сер.: Педагогика и психология. – Сб. статей: Вып. 53. – Ялта: РИО ГПА, 2016. – Ч. 2. – С. 126-135.

11. Соловьёв Ю.П. Неравенства: (Серия: Библиотека «Математическое просвещение»). – М.: МЦНМО, 2005. – 16 с.

Педагогіка

УДК 378.147:614.253.1/2

**доктор медичних наук, професор, завідувача
кафедрою ендокринології Перцева Наталія Олегівна**
Державний заклад «Дніпропетровська медична
академія Міністерства охорони здоров'я України» (м. Дніпропетровськ);
**кандидат медичних наук, асистент
кафедри ендокринології Гуржій Олена Володимирівна**
Державний заклад «Дніпропетровська медична
академія Міністерства охорони здоров'я України» (м. Дніпропетровськ);
аспірант кафедри ендокринології Чуб Дар'я Ігорівна
Державний заклад «Дніпропетровська медична
академія Міністерства охорони здоров'я України» (м. Дніпропетровськ)

ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Анотація. Использование личностно-ориентированного обучения в практике профессиональной подготовки будущих врачей. Статья посвящена проблеме теоретического обоснования и определению особенностей внедрения инновационных технологий в учебный процесс высшей школы. Учитывая методологическое основание и базовые характеристики личностно-ориентированного обучения представлено практику его применения при реализации компонентной структуры педагогического процесса в высшем учебном заведении. Доказана целесообразность использования личностно-ориентированного обучения в процессе профессиональной подготовки будущих врачей.

Ключевые слова: личностно-ориентированное обучение, компоненты педагогического процесса, технология личностно-ориентированного обучения, методы обучения, подготовка будущих врачей.

Annotation. The use of personally-oriented education in the training of future physicians. The article deals with the problem of theoretical justification and the definition of specific features of the introduction of innovative technologies in the educational process of higher education. According to the methodological

foundations and the basic characteristics of personally-oriented teaching the practice of its application is presented during the implementation of component structure of pedagogical process in higher medical education. The feasibility of using personally-oriented education in the training of future physicians is proved.

Keywords: personally-oriented education, components of pedagogical process, technology of personally-oriented training, training methods, training of future physicians.

Вступ. В умовах модернізації медичної галузі, а відтак, і оновленні процесу підготовки майбутнього лікаря, серед великої кількості інновацій, що застосовуються у системі освіти, особлива увага приділяється освітнім технологіям, де викладач виступає не джерелом навчальної інформації, а є модератором, фасилітатором навчального процесу, спрямовує і підтримує навчально-пізнавальну діяльність студентів, враховуючи їх індивідуальні здібності, нахили, потреби та інтереси. До таких інновацій належить технологія особистісно-орієнтованого навчання, яка посідає чільне місце серед технологій, що забезпечують підвищення якості вищої освіти.

Проблеми методології, концептуальні та методичні аспекти особистісного підходу виокремленні у дослідженнях таких зарубіжних і вітчизняних учених, як І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, В. Давидов, У. Джеймс, П. Жане, Є. Клімов, І. Кон, Г. Костюк, Г. Кравцова, М. Ланге, О. Леонтєв, А. Маслоу, Т. Матіс, Г. Олпорт, О. Пехота, К. Платонов, Ю. Полуянова, В. Рибалка, К. Роджерс, С. Рубінштейн, В. Рубцова, В. Серіков, І. Сікорський, Г. Цукерман, Е. Шпрангер, В. Штерн, І. Якіманська.

Усі дослідники наголошують, що сутність освітнього процесу стає цілеспрямоване перетворення соціального досвіду в досвід особистісний, підкреслюють необхідність індивідуального підходу до навчання особистості, обґрунтовують сучасну освітню стратегію розвитку особистості майбутнього фахівця. Проте на сьогодні немає узагальнюючих науково-педагогічних робіт, що цілісно розкривають процес використання технології особистісно-орієнтованого навчання у вищій школі.

Соціальна значущість розвитку особистості майбутнього фахівця і аналіз стану наукової та практичної розробленості проблеми зумовили **мету публікації**, яка полягає у виокремленні можливостей і підходів використання технологій особистісно-орієнтованого навчання в умовах вищого медичного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу статті. Особистісно-орієнтоване навчання має давню історію. Його започаткували ідеї Дж.Дьюї та інших педагогів-реформаторів початку ХХ століття. Дж.Дьюї критикував традиційну школу за авторитарну позицію вчителя, за зневагу до особистості учня. На його думку, центральною фігурою навчального процесу повинен бути учень, а не вчитель чи шкільний предмет. Отже, педагогіка всі свої категорії (цілі, зміст, форми і методи навчання) повинна визначати, виходячи з інтересів, потреб, особистісних уподобань дитини.

З середини ХХ століття набуває поширення гуманістична психологія. Її представники (Р.Берне, А.Маслоу, К.Роджерс) розглядають особистість як складну, індивідуальну цілісність, неповторність і найвищу цінність. На думку А.Маслоу, вона має потребу в самоактуалізації – реалізації своїх можливостей. К.Роджерс вважав, що особистість учня здатна розвивати свої природні

Проблеми сучасного педагогічного образования.

Сер.: Педагогіка і психологія

здатки, розум і серце, допитливість, робити вибір, обирати рішення і відповідати за них, виробляти власні цінності в процесі навчальної та іншої діяльності.

У 70-ті роки ХХ ст. формується гуманістична педагогіка, концепція вільного виховання, неопедоцентризм, у 80-ті роки – педагогіка співробітництва. Усі ці концепції близькі між собою, їх об'єднує назва «ліберальна педагогіка», на відміну авторитарній і технократичній.

У теперішній час досить помітними стають тенденції розвитку вищої школи, які поєднують освіту і виховання в єдиний процес становлення та розвитку особистості, підготовки її до майбутньої професійної діяльності, визначають формування у студентів умінь і навичок самостійної творчої роботи, забезпечують перехід від передачі готової інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю майбутніх фахівців.

Центром навчання стає особистість студента, його самобутність, самоцінність, здатність до самовизначення та саморозвитку. Відтак, метою підготовки майбутнього фахівця є психолого-педагогічна допомога студенту в становленні його суб'єктності, соціалізації, культурної ідентифікації та життєвому і професійному самовизначенні.

Особистісно-орієнтоване навчання у вищому навчальному закладі – це максимальний розвиток здібностей і обдарувань студентів, виховання у них мислення, спрямованого на майбутнє, розвиток стійких навичок самоосвіти.

Аналіз наукових праць з окресленої проблеми [1; 2; 4; 5] дозволив визначити принципи, на яких ґрунтується особистісно-орієнтоване навчання у вищій школі:

- пріоритет індивідуальності, самоцінності студента, який є суб'єктом навчального процесу;
- співвіднесення освітніх технологій на всіх рівнях освіти із закономірностями професійного становлення особистості;
- визначення змісту освіти рівнем розвитку сучасних соціальних, інформаційних, виробничих технологій і майбутньої професійної діяльності;
- випереджувальний характер освіти, що забезпечує формування професійної компетентності майбутнього фахівця;
- визначення дієвості освітнього закладу організацією навчального середовища;
- врахування індивідуального досвіду студента, його потреби в самореалізації, самовизначенні, саморозвитку.

Урахування зазначених принципів у процесі підготовки майбутнього фахівця забезпечить гармонійне формування і всебічний розвиток особистості, повне розкриття її творчих сил, набуття неповторної індивідуальності, інтелектуальне, духовне, фізичне зростання, соціалізацію та професійну конкурентоздатність.

З огляду на праці відомих дидактів [3], можна стверджувати, що педагогічний процес підготовки майбутнього фахівця у вищому медичному навчальному закладі складається з таких компонентів: цільового, стимулюючо-мотиваційного, змістовного, операційно-діяльнісного, контрольньо-регулюючого, оцінно-результативного.

У реалізації компонентів педагогічного процесу на принципах особистісно-орієнтованого навчання викладач повинен дотримуватися таких вимог:

- проектування педагогічного процесу має передбачати можливість відтворення учіння як індивідуальної діяльності щодо трансформації соціально значущих нормативів засвоєння, що задані у навчанні;

- розвиток студента як особистості не тільки шляхом опанування ним змістом освіти, а й через постійне збагачення, перетворення суб'єктного досвіду як важливого джерела власного розвитку;

- співробітництво викладача й студента;

- здійснення контролю та оцінювання не тільки результатів навчання, а й процесу самого навчання;

- основним результатом навчання має бути сформованість пізнавальних здібностей на підґрунті опанування відповідними знаннями, вміннями, навичками.

Розглянемо запровадження особистісно-орієнтованого навчання при реалізації кожного компоненту педагогічного процесу підготовки майбутнього лікаря.

Цільовий компонент педагогічного процесу забезпечує усвідомлення викладачами і студентами мети навчання, формує позитивне ставлення студентів до навчально-пізнавальної та майбутньої діяльності.

З огляду на провідні характеристики особистісно-орієнтованого навчання, цільовий компонент педагогічного процесу має забезпечувати:

- розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей кожного студента;

- максимальне виявлення суб'єктного досвіду кожного студента та узгодження його із змістом освіти;

- допомогу особистості майбутнього фахівця пізнати себе, самовизначитися та самореалізуватися;

- формування в особистості культури життєдіяльності.

Формування мотивації навчальних дій – відповідальний етап діяльності педагога. Глибокі, міцні, емоційно забарвлені та змістові мотиви забезпечують ефективність навчально-пізнавальних дій студентів та надають їм конкретну направленість. Отже, мотив учіння та конкретної професійної діяльності у студентів виникає у повному обсязі лише тоді, коли є певні стимули значущої діяльності.

У межах особистісно-орієнтованого навчання реалізація стимулюючо-мотиваційного компоненту педагогічного процесу передбачає створення сприятливих умови шляхом використання методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, діалогічних форм занять, проблемності дидактичних заходів і матеріалів, які вивчаються; характером спілкування суб'єктів педагогічного процесу, вмінням педагога зацікавити студентів змістом, процесом і результатом навчально-пізнавальної діяльності; чітким окресленням характеру майбутньої професійної діяльності.

У реалізації особистісно-орієнтованого навчання особлива роль належить педагогічному спілкуванню суб'єктів педагогічного процесу. Воно створює умови для розвитку навчально-професійної мотивації, надає навчальному характеру співпраці, забезпечує досягнення мети та завдань навчання, сприяє розвитку студентів та підвищенню професійно-педагогічної компетентності викладачів.

Змістовий компонент педагогічного процесу підготовки майбутнього лікаря має охоплювати все необхідне для формування і розвитку його особистості як професіонала.

Проблеми сучасного педагогічного образования.
Сер.: Педагогіка і психологія

Ефективність реалізації особистісно-орієнтованого навчання залежить від дотримання вимог до відбору змісту освіти, а саме [5]:

- зміст навчального матеріалу повинен забезпечувати виявлення суб'єктного досвіду студента, в т. ч. досвіду його попереднього навчання;
- зміст навчального матеріалу повинен бути спрямований не лише на розширення його обсягу, структурування, інтегрування, узагальнення, а й на постійне перетворення набутого суб'єктного досвіду кожного студента;
- педагогічний процес передбачає постійне узгодження досвіду студентів з науковим змістом набутих знань;
- забезпечення активного стимулювання студента до самоцінної діяльності, можливості самоосвіти, саморозвитку, самовираження;
- конструювання і організація педагогічного процесу так, щоб студент сам обирав рівень складності змісту навчального матеріалу, вид і форму виконання завдань тощо;
- виявлення та оцінювання способів навчальної роботи, якими користується студент постійно, самостійно, продуктивно.

Змістом операційно-діяльнісного компонента є організація практичної навчально-пізнавальної діяльності студента. З огляду на характеристики операційно-діяльнісного компонента, його можна визначити як процесуальний, операційно-дієвий, методичний.

Основними складовими цього компонента є принципи, форми, методи, прийоми і засоби навчання. Ефективність їх реалізації в особистісно-орієнтованому навчанні залежить від активної взаємодії викладача і студентів, встановлення між ними суб'єкт-суб'єктних відносин. Формування таких відносин сприяють діалогічні форми, методи, прийоми педагогічної взаємодії.

У підготовці майбутнього лікаря до найпоширеніших засобів забезпечення особистісно-орієнтованого навчання відносять діалогові лекції, дискусії, навчальні тренінги, організаційно-діяльнісні, імітаційні ігри, семінари-практикуми, кейс-технології, «мозкові атаки» та ін. При використанні таких засобів студент стає суб'єктом навчання, вступає в діалог з викладачем та іншими студентами, виконує творчі, проблемні завдання, що, у свою чергу, дозволяє педагогу вдало і компетентно розкрити навчальні можливості кожного студента, залучити їх до співробітництва, сприяти максимальному розвитку творчого мислення, радіти кожному, самостійно здобутому результату.

Не заперечним є твердження, що контроль є засобом зворотного зв'язку у навчальному процесі. Отже, контрольно-регулюючий компонент спрямований на визначення ефективності педагогічного процесу підготовки майбутнього фахівця, навчально-пізнавальної діяльності студента та професійно-педагогічної діяльності викладача. Він дозволяє своєчасно отримувати інформацію про ступінь труднощів та типові недоліки, що виникають у педагогічному процесі, які обумовлюють необхідність внесення відповідних коректив.

У практиці підготовки майбутніх лікарів добре зарекомендували себе такі прийоми контролю:

- студенти складають серію контрольних запитань до матеріалу, що вивчався на занятті;
- студенти складають серію контрольних запитань до матеріалу, що вивчався на занятті, відповіді на які доповнюють знання нового матеріалу;

- студенти підбирають власні приклади, задачі, ідеї, запитання, що пов'язують вивчений матеріал з будь-якою раніше вивченою темою;
- викладач дає декілька формулювань (дефініцій), одне або кілька – з помилками, необхідно знайти і довести помилковість;
- опитування по ланцюжку: розповідь одного студента переривається у будь-якому місці і викладач передає слово іншому і т.д.;
- програмоване опитування: студент вибирає одну правильну відповідь з кількох запропонованих;
- фактологічний диктант: диктант проводиться з базових питань (5-7 запитань на варіант);
- бліц-контрольна – проводиться у високому темпі для виявлення ступеня засвоєння простих навчальних навичок;
- релейна контрольна робота – контрольна робота за текстами раніше розв'язаних завдань.

В особистісно-орієнтованому навчанні суттєву роль відіграє самоконтроль студентів у формі самоперевірки глибини засвоєння навчального матеріалу, правильності та швидкості виконання вправ, оцінки правильності отриманих відповідей у завданнях.

У системі вищої освіти велике значення має оцінка і корекція знань, умінь і навичок студентів. Отже, оцінно-результативний компонент передбачає оцінку опанування навчальним матеріалом, дієвості набутих знань, рівня сформованості практичних умінь і навичок, особистісного і професійного розвитку майбутніх лікарів.

У практиці вищої школи перевірка та оцінка знань, умінь, навичок студентів дозволяє об'єктивно визначити результативність навчання, його позитивні та негативні сторони, встановити причину недоліків і виокремити підходи до удосконалення процесу підготовки майбутнього фахівця.

Критеріями встановлення оцінок є глибина, гнучкість, дієвість, міцність, усвідомленість знань та безпомилкове виконання різних дій, стійкість і швидкість умінь.

Оцінка навчальних досягнень студента викладачем має бути об'єктивною, систематичною і послідовною. Це дисциплінує студента, виховує у нього відповідальність за виконання роботи, привчає до систематичної, планомірної навчально-пізнавальної діяльності, спричиняє прагнення кращих результатів навчання.

Висновки. В умовах соціально-економічних змін у нашому суспільстві традиційне навчання вже не може бути провідним у цілісному освітньому процесі підготовки майбутнього фахівця, оскільки сучасні умови вимагають професійної мобільності, високої компетентності та низки особистісних якостей. Відтак, значущими стають такі технології педагогічного процесу, які сприяють розвитку індивідуальності студента, забезпечують необхідні умови для його саморозвитку, самовираження. Однією з таких технологій є особистісно-орієнтоване навчання, у центрі якої перебуває особистість студента, її самобутність і самоцінність.

Побудова процесу професійної підготовки майбутнього лікаря на засадах особистісно-орієнтованого навчання забезпечить на підрунті здібностей, нахилів, інтересів, ціннісних орієнтацій і власного досвіду студента можливість реалізувати себе у пізнанні, навчанні та життєдіяльності.

Проблемы современного педагогического образования.
Сер.: Педагогика и психология

До безумовних переваг особистісно-орієнтованого навчання також варто віднести його побудову на принципах варіативності, що передбачає визначення змісту, форм і методів навчального процесу з урахуванням розвитку кожного студента для його педагогічної підтримки у пізнавальному процесі та створення умов для самовираження і саморозвитку майбутнього фахівця.

Особистісно-орієнтоване навчання передбачає володіння викладачем методом диференційованого підходу, який відрізняється за складністю, методами і прийомами організації педагогічного процесу; раціонально поєднувати традиційні та інноваційні методи навчання; формувати вміння у студентів самостійно здобувати знання та їх застосовувати; здійснення постійного контролю та корекції навчальних досягнень студентів.

Запровадження особистісно-орієнтованого навчання у вищому медичному навчальному закладі потребує оновлення змісту освіти, форм, методів і засобів його реалізації.

Література:

1. Бех І.Д. Особистісно-орієнтоване навчання / І. Д. Бех. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
2. Майорчак Н. Особистісно-орієнтований підхід в організації самостійної роботи студентів / Н. Майорчак // Гуманітарний вісник: зб. наук праць Львівського держ. фін.-екон. ін-ту. – Львів, 2002. – № 2. – с. 54–63.
3. Малафійк І.В. Дидактика новітньої школи: навч. посіб. / І. В. Малафійк. – К.: Слово, 2015. – 630 с.
4. Наукові підходи до педагогічних досліджень: колективна монографія / За заг. ред. Д. пед. наук, професора, чл.-кор. НАПН України В. І. Лозова. – Харків: Вид-во Віровець А.П. «Апостраф», 2012. – С. 216-244.
5. Якиманская И. С. Технология личностно-ориентированного обучения в современной школе / И. С. Якиманская. – М.: Сентябрь, 2000. – 176 с.

Педагогика

УДК: 37.011.3-051: 81

**доцент кафедри іноземної філології і
методики преподавания Пирожкова Алёна Олеговна**

Гуманитарно-педагогическая академия (филиал)

Федерального государственного автономного образовательного

учреждения высшего образования

«Крымский федеральный университет имени В. И. Вернадского» (г. Ялта)

**РЕЧЬ УЧИТЕЛЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК НЕОТЪЕМЛЕМАЯ
СОСТАВНАЯ ЕГО КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ**

Аннотация. В статье раскрывается один из аспектов профессионального мастерства учителя – его речь. Автор приводит основные факторы формирования правильной речи учителя и её особенности. Раскрываются традиционные и нетрадиционные подходы к формированию коммуникативной компетенции будущих учителей иностранного языка с использованием диалогов и метода подкастов, приводятся варианты практических заданий для совершенствования речевых навыков будущего учителя английского языка, подчёркивается значение правильной и красивой речи учителя любой специальности.